

”Frisk frugt fra Frederiksens Frugtplantage” siden 1905

I 1903 købte Peder Olsen fra Hedehusene Vesterhøjgårds ubebyggede lillevangslod på 18½ tdr. land (matr.nr. 4) og opførte samme år de bygninger, som med senere tilføjelser står den dag i dag (Lillevangsvej 3). Kort efter døde Peder Olsen og efterlod sig hustruen, Birthe Nielsdatter ”af Vindinge Lillevang” og 3 børn. Snart efter døde også hun, og dødsboet blev solgt til hørkræmmer Hans Christian Henriksen fra København.

I 1905 blev ejendommen overtaget af gårdejer Emil Ludvig Frederiksen fra Kyndeløse. Han giftede sig i 1910 med Kirstine fra Roskilde Mark, Peder Olsens datter, som således kunne rykke ind i sine forældres gård.

Emil Frederiksens gartneri 1905-1947

Emil Frederiksen var født den 31. januar 1879. Han var tidligt havebrugsinteressert og var 1895-96 på Rødkilde Havebrugsskole. Efter Askov Højskole 1899-1900 blev han udlært gartner. – Ved overtagelsen i 1905 var besætningen på gården: 2 heste, 6 køer og et svin, og 40 år senere efter 2. verdenskrig: 2 heste, 7 køer, 2 stk. ungvæg og 3 svin, altså ikke nogen voldsom udvikling. Kræfterne var blevet brugt på ”Frugtplantage og havesager”. Emil Frederiksen solgte fra starten sine varer på Stændertorvet i Roskilde.

Den 8. november 1915 fik de deres eneste søn Poul, som fra 1938 gik ind i arbejdet på frugtplantagen og overtog torvetjansen hver lørdag. I 1940 kaldes han ”gartner”.

B1236

Familien Frederiksen foran stuehuset ved Emil og Kirstines sølvbryllup i 1935. Til venstre sønnen og arvtageren Poul, til højre, døtrene Ingrid, Esther og Bertha.

Lillevangsvej 3 med hele frugtplantagen før vejudvidelserne i 1960erne og senere. I baggrunden ses Kærdal og til højre den store sø.

Poul Frederiksens Frugtplantage

Gennem Idrætsforeningen i Vindinge, hvor Poul Frederiksen var formand fra april 1939 til april 1942, lærte han den lidt yngre Edith Albrektsen (f. 16.8. 1919) fra Ørnemosegård at kende. Hun gik som sine søstre til klaverspil, hun var som barn ikke så vild med arbejdet med kørne, men til gengæld kvik i skolen og kom i 1930 i realskolen på Roskilde Katedralskole. Hun fik senere et kontorvikariat på Andelsslakteriet og blev fastansat. Da slagteriet et par år senere manglede en korrespondent, tog hun et kursus og fortsatte yderligere 8 år

I 1942 blev Edith og Poul Frederiksen gift og flyttede i lejlighed i Roskilde. Gennem 1940erne var de begge aktive i Venstres Ungdom. I 1947 overtog de Frederiksens Frugtplantage og flyttede ud på Lillevangsvej 3 med deres ældste barn. Emil Frederiksen og Kirstine flyttede ind i Edith og Pouls bolig på Vindingevej, men fortsatte i mange år med at hjælpe til på ejendommen på Lillevangsvej, hvor de arbejdskrævende kreaturer nu forsvandt.

B1237

Emil Frederiksen med
barnebarnet Poul Emil på
frugtplantagen ca. 1950.
Frugten blev samlet ind i store
kurve. Bemærk åget, som
lagde vægten op over
skuldrene

I mange år var familien Frederiksen markante deltagere i livet i Vindinge. Børnene Poul Emil, Vagn og Kirsten gik i Vindinge skole, hvor Edith Frederiksen en årrække var formand for skolekommissionen. Ved lærer Nielsens 60-års fødselsdagsfest i 1956 sagde hun bl.a.: ”Hjemme i gartneriet hiver vi de skravlede planter op og smider dem væk. Men her i skolen sørger du, lærer Nielsen, for at holde liv i dem alle og give dem en chance for at udvikle sig. Det siger vi tak for.” Og hun var naturligvis formand for festkomiteen ved afskedsfesten for Nielsen 7 år senere.

Poul Frederiksen var i årene efter 2. Verdenskrig i to år formand for Roskildekredsens VU og senere også formand for moderorganisationen i kredsen. I 1962-70 var han medlem for Venstre af Reerslev-Vindinges sidste sogneråd og formand for Højskolehjemmet, senere Hotel Roar, til dette blev nedrevet i 1972. Han har derudover siddet i bestyrelsen for Andelsbanken, været formand for Almindelig dansk Gartnerforenings Roskilde-afdeling, i 27 år siddet i Dagbladets bestyrelse og i 13 år i skatterådet i Roskilde kommune.

Og Edith Frederiksen stod ikke tilbage for sin mand, men var 8 år i kommunalpolitik, hvor især skole spørgsmål havde hendes interesse. Som formand for voksenundervisningsnævnet i Roskilde gjorde hun i 1972 oprør mod ”papirvældet” i administrationen af fritidsloven. 1966-70 og igen 1978-82 sad hun i Amtsrådet, og ind imellem var hun formand for repræsentantskabet for familieplanlægningen i Roskilde amt, hvor familievejledning og skoletræthed var centrale emner.

I den sidste amtsrådsperiode sad hun i udvalget for teknik og miljø og udtalte i 1979: ”Man siger ganske vist, at det ikke er noget for piger. Det er noget sludder, for piger har også kørekort og færdes på vejene lige så meget som mændene - vore børn skal jo også færdes på dem”.

I 1959 var hun med til at starte den endnu eksisterende Vindinge

Husholdningsforening, hvis formand hun var de næste 21 år og derefter blev æresmedlem af. Foreningen stod for en meget bred vifte af husholdningsrelevante

arrangementer – ”det var ikke blot, som mændene elskede at sige det, at vi beskæftigede os med ”frikadellesløjde”.

B253

Luftfoto
af

Lillevangsvej
3

fra ca. 1975

B1238

Poul Frederiksen bag sine æbler på Stændertorvet i Roskilde i 1970erne.

Gartneriet i 1980erne

Efter at Danmark var kommet ind i EF (senere EU) skærpedes konkurrencen udefra, og en avisoverskrift fra 1980: ”Kemikaliefri danske æbler”, måtte læses på baggrund af de strenge danske regler for sprøjtning og de høje priser for den tilladte sprøjtning. Konkurrencen kom bl.a. fra Frankrig, som kunne eksportere frugt til Danmark indeholdende sprøjtegift, der var forbudt i Danmark. Men frugt fra Frederiksen var stadig populær, og plantagen kunne på udstillingen ”Blomster og planter 1980” udstille 18 forskellige af de endnu flere æblesorter, den præsterede.

Der var dengang ikke fri bevægelighed for arbejdskraften i EF, men et 3-måneders turistvisum og en arbejdstilladelse kunne bane vej for import af sæsonarbejdskraft til æblehøsten fra fællesmarkedet. Det havde Frederiksen benyttet sig af i flere år, og det gav anledning til en debat, som er fortsat siden. Edith Frederiksen formulerede det sådan over for Roskilde Tidende i september 1981: Vi kan ikke få danskere, og dem, vi kan få, bliver kun en dag eller to. Nu annoncerer vi efter folk, og så må vi se. Det kniber med at få nogen fra arbejdsformidlingen. De gider vist ikke, og vi kan jo ikke bruge skolebørn, der først starter klokken halv tre om eftermiddagen. Vi har lejet en

dejlig lun skurvogn, dem fra udlandet, indtil videre fire stykker, kan bo i, og det er unge friske folk, der skal bruge pengene til studierne". De unge, bl.a. en irer fra Dublin, fik mindsteløn og kunne også gå på akkord og tjene mere.

Fagorganisationerne ville kigge på sagen, for der var ledige nok, men på den anden side, som Udlændingetilsynet fremførte, var der jo også danske unge, som foretrak at deltage i vin høsten i Frankrig.

Under Roskilde Tidendes store Vindinge-kavalkade i 1984 besøgte avisen det stadig erhvervsaktive par på Lillevangsvej 3. Da var ejendommens eget areal efter grusgravning og anlæggelsen af motorvejen og udvidelsen af Grevevejen skrumpet til godt 10 tønder land. Ejendommen havde samtidig mistet sin udkørsel til Vindingevej og fået en mere kringlet adgang via Lillevangsvej. Derudover forpagtede de sammen med deres søn Vagn 13-14 tdr. land med frugt. Sæsonen startede med hindbær, ribs, solbær og kirsebær. Men hovedafgrøden var æbler, årligt omkring 150 tons frugt.

Til det daglige arbejde havde de en fast medhjælp, Alfred Knudsen, som nåede at være hos dem i 30 år, inden helbredet tvang ham bort. I æble- og pæresæsonen fra oktober til december havde de mange "løse plukkere" i arbejde. Der var i 1972 investeret i kølehus, så æblerne kunne ligge på lager helt frem til maj. De op mod 3000 æbletræer blev med årene flere, men arbejdet på frugtplantagen var trods alt mere fleksibelt, end på en bondegård, og sammen med den gode hjælp gav det dem tid til de mange aktiviteter uden for hjemmet.

Afsætningen foregik stadig dels fra Stændertorvet, dels via grønthandlere og supermarkeder i Roskilde. Grønttorvet i København var opgivet, da produktionen var for lille til at kunne konkurrere med storgrossisterne. En del af plantagen, især bærbuske, var udlagt til selvpluk.

Den tidligere stærke tilknytning til Vindinge var nu næsten væk. Efter at båndene til skolen og idrætsforeningen forsvandt, hældede de mere mod Roskilde, hvor de havde boet som unge. Kun få arbejdede mere i landsbyen, og "Vindinge er ikke en landsby med granitkantsten, dem kan man ikke have i en landsby", mente Poul Frederiksen.

De sidste år på Lillevangsvej

I 1995, da Poul Frederiksen var blevet 80 år, forsvandt der endnu 2-3 tønder land til den nye frakørselsvej fra motorvejen. På det tidspunkt var deres søn Vagn blevet en stor hjælp i arbejdet på plantagen. Poul og Vagn dannede et I/S Svanemosegård, som drev frugtplantage i Hedehusene (Landro) og i Glim (Svanemosegård).

Efter Poul Frederiksens død drev den 79-årige Edith enkeltmandsvirksomheden, Frederiksens Frugtplantage, videre sammen med sin søn fra sin pensionistbolig på Klosterengen 112 i Himmelev. Og det var stadig hende, som selvplukkerne handlede med – og fik en sludder med – i lagerbygningen bag

Fården.

Den 3. juni 2006 købte Vagn

Frederiksen ejendommen, og siden har han tegnet firmaet - på torvet som hidtil, men nu også i selvpluk- og salgsafdelingen på Lillevangsvej. Han fortsatte det gamle "brand": "Frisk frugt fra Frederiksens frugtplantage" samtidig med frugtproduktionen på Svanemosegård og startede produktion af æblemost.

Og nu (januar 2018) er så den gamle gartnervirksomhed sat til salg som "Landsted/Frugtplantage" med sit tilliggende på 7,6 tdr. land, sine omkring 7000 frugttræer, sin nyere erhvervsbygning og det 148 m² store stuehus fra 1905.

Helge Land Hansen, Vindinge Lokalhistoriske Forening, med venlig hjælp fra Edith og Vagn Frederiksen.

Januar 2018

B1239 - Edith og Poul Frederiksen 1996/97.